

Universiteit Utrecht

**De invloed van verblijfsarrangementen op de
kwaliteit van de ouder-kind relatie binnen
gescheiden gezinnen**

Bachelorproject Sociologie

Juni 2019, Universiteit Utrecht

Auteur: Else van Beek, 5960371

Scriptiebegeleidster: Tara Koster

Samenvatting

Aan de hand van de NFN data is er onder 3893 respondenten onderzocht wat voor invloed verblijfsarrangementen hebben op de kwaliteit van de ouder-kind relatie en in hoeverre geslacht en opleidingsniveau hier een modererend effect op hebben. Uit de resultaten blijkt dat inwonende ouders de sterkste kwaliteit ouder-kind relatie hebben, gevolgd door ouders met co-ouderschap, en daarna uitwonende ouders. Het opleidingsniveau van de ouders heeft hier volgens de resultaten geen modererend effect op. Geslacht heeft hier echter wel een modererend effect op. Uitwonende moeders hebben een negatiever effect op de kwaliteit van de ouder-kind relatie dan uitwonende vaders.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Theorie	6
Verblijfsarrangementen.....	6
Opleidingsniveau.....	7
Geslacht.....	8
Methode	7
Data.....	9
Afhankelijke variabele.....	10
Onafhankelijke variabele.....	10
Interactie variabelen.....	10
Controle variabelen.....	10
Analyse.....	12
Resultaten.....	13
Conclusie en discussie.....	16
Literatuurlijst.....	19

Inleiding

Het fenomeen scheiden klinkt niemand onbekend in de oren. Dat is dan ook niet vreemd, want het aantal echtscheidingen in Westerse landen is de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen. In Nederland bijvoorbeeld, lag het percentage echtscheidingen eind jaren '80 op 27,5%, terwijl in 2017 38,8% van de huwelijken eindigden in een echtscheiding (CBS, 2018). Dit heeft als gevolg dat steeds meer kinderen opgroeien in een opgebroken gezin. Uit onderzoek blijkt dat kinderen van gescheiden ouders hun ouder-kind relatie minder positief ervaren dan kinderen uit een intacte familie (Fine, Moreland & Schwebel, 1983).

Voorafgaand onderzoek toont aan dat een sterke ouder-kind relatie gunstig is voor kinderen omdat het positieve gevolgen heeft voor hun sociaal-emotionele vaardigheden, cognitief functioneren en gezondheid (Ranson & Urichuk, 2008; Carr & Springer, 2010). Hiernaast zorgt een sterke ouder-kind relatie voor betere school resultaten van het kind (Lopez Turley, Desmond & Bruch, 2010). Ook heeft een sterke ouder-kind relatie een positief effect op de gezondheid van de ouders (Mutran & Reitzes, 1984; Quinn, 1983).

In dit onderzoek wordt de ouder-kind relatie binnen gescheiden gezinnen bekeken. Dit is interessant omdat het bij gescheiden gezinnen minder vanzelfsprekend is dat er een goede ouder-kind relatie is met beide ouders (Amato & Booth, 1996). Dit komt doordat het kind of het grootste deel van de tijd bij één ouder woont, of bij beide ouders ongeveer evenveel (co-ouderschap). De ouderlijke rol is hierdoor meer ambigu in gescheiden gezinnen en afhankelijk van het type verblijfsarrangement (inwonend, co-ouderschap, uitwonend) hebben ouders te maken met verschillende mogelijkheden en beperkingen die de ouder-kind relatie beïnvloeden. In deze studie wordt daarom onderzocht hoe verblijfsarrangementen (inwonend, co-ouderschap, uitwonend) de ouder-kind relatie beïnvloeden binnen gescheiden gezinnen.

Bestaand onderzoek heeft al gekeken naar de invloed van verblijfsarrangementen op de ouder-kind relatie, maar dan vooral naar inwonende en uitwonende ouders. Hieruit blijkt consistent dat uitwonende ouders een slechtere ouder-kind relatie hebben dan inwonende ouders (Lye, Klepinger, Hyle & Nelson, 1995; Amato & Booth, 1991; Aquilino, 1994;). Echter is de ouder-kind relatie in co-ouderschap onderbelicht gebleven terwijl dit verblijfsarrangement erg relevant is, omdat dit de afgelopen jaren in de Westerse landen sterk is toegenomen (Spruijt & Duindam, 2010).

Met betrekking tot co-ouderschap, is er wel onderzoek gedaan naar de gevolgen voor kinderen van co-ouderschap. Zo blijkt uit een aantal onderzoeken dat co-ouderschap een positief effect heeft op het kind (Amato & Dorius, 2010; Amato, Meyers & Emery, 2009; Harvey & Fine, 2010). Bender (1994) stelt dat door co-ouderschap ouders gedwongen zijn met elkaar te blijven

communiceren en hun problemen op te lossen wat positieve gevolgen zal hebben voor het kind. Ook stelt Nagel (2006) dat door co-ouderschap beide ouders evenveel zorg en invloed uit kunnen oefenen op het kind, en beide een inspiratiebron kunnen zijn voor hun kind wat een positief effect heeft op de ontwikkeling van het kind. Echter spreken andere onderzoeken dit tegen en stellen dat door co-ouderschap meer conflict komt tussen de ouders wat negatievere gevolgen heeft voor het kind dan wanneer het kind bij één ouder woont (Johnston, Kline & Tschann, 1989; Steinman, Zimmelman & Knolblauch, 1985). Onderzoek naar het effect van co-ouderschap op de kwaliteit van de ouder-kind relatie nog heel erg schaars, maar relevant omdat de stijging van co-ouderschap in veel Westerse landen de mogelijkheid vergroot voor beide ouders om betrokken te blijven met hun kind. Daarom is het van belang om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de ouder-kind relatie in dit type verblijfsarrangement.

In dit onderzoek wordt verder onderzocht of geslacht en opleidingsniveau van de ouders een modererend effect hebben op het effect van verblijfsarrangementen op de ouder-kind relatie. Het is interessant om naar het opleidingsniveau van de ouders te kijken, omdat dit in eerder onderzoek onderbelicht is gebleven. Men zou kunnen verwachten dat het effect van verblijfsarrangementen op de ouder-kind relatie zwakker is voor hoogopgeleiden, omdat hoogopgeleiden bewuster zijn dan laagopgeleiden van het feit dat tijd spenderen met het kind een positief effect heeft op de kwaliteit van de ouder-kind relatie (Arendell, 2001; Coleman, 1988; Daly, 2001; Kitterod, 2002). Een goede kwaliteit ouder-kind relatie is weer belangrijk voor de ontwikkeling en gezondheid van het kind (Ranson & Urichuk, 2008; Carr & Springer, 2010). Naar de invloed van geslacht is al wel eerder onderzoek gedaan. Voorafgaand onderzoek heeft vooral gekeken naar inwonende moeders en uitwonende vaders (Lund, 1987; Richards & Dyson, 1982; Weitzman & Dixon, 1979). Studies die inwonende moeders vergelijken met inwonende vaders; en uitwonende vaders met uitwonende moeders zijn schaarser (voor uitzonderingen, zie (Ambert, 1984; Arditti, 1995; Kielty 2006)). In deze studie wordt er zowel naar inwonende als uitwonende vaders en moeders kijken.

Uit bovenstaande bevindingen volgen de volgende onderzoeksvragen: *Wat is de invloed van verblijfsarrangementen op de kwaliteit van de ouder-kind relatie? In hoeverre wordt deze relatie beïnvloed door (a) opleidingsniveau en (b) geslacht van de ouders?*

Deze studie draagt ten eerste bij aan de bestaande literatuur door co-ouderschap mee te nemen. Ten tweede wordt onderzocht hoe geslacht en opleidingsniveau van de ouders hier een modererende rol in spelen.

Om de geformuleerde onderzoeksvragen te beantwoorden, wordt gebruik gemaakt van de Nieuwe Families in Nederland Survey (NFN; Poortman, Van der Lippe, & Boele-Woelki,

2014). De analyses hebben betrekking op voorheen gehuwde of samenwonende ouders die hun relatie in 2010 hebben beëindigd. Het zijn heteroseksuele relaties met kinderen van jonger dan 18 jaar. Deze dataset is uniek om te gebruiken voor onderzoek naar scheiding omdat het een grootschalige steekproef van gescheiden gezinnen bevat, inclusief ouders in het verblijfsarrangement co-ouderschap.

Theorie

Verblijfsarrangementen

De mogelijkheden en beperkingen die ouders hebben wat betreft de kwaliteit van de ouder-kind relatie hangt af van het type verblijfsarrangement (Lye, Klepinger, Hyle & Nelson, 1995). Inwonende ouders wonen in hetzelfde huis als het kind en zij kunnen hierdoor meer tijd doorbrengen met hun kind. Uitwonende ouders zijn beperkter in de tijd die zij door kunnen brengen met hun kind (Arditti, 1995; Nord & Zill, 1996). Dit is gevolg van het feit dat zij niet bij hun kind in huis wonen. Door geografische afstand en tijdzorgen waar een uitwonende ouder mee te maken kan hebben, zou dat ertoe kunnen leiden dat zij hun kind niet vaak kunnen zien (Arditti, 1992). Bij co-ouderschap wordt het ouderschap eerlijk verdeeld tussen de ouders waardoor beide ouders evenveel toegang hebben tot hun kind. Hierdoor kunnen beide ouders ongeveer evenveel tijd spenderen met hun kind. Dit zal ervoor zorgen dat beide ouders een betere ouder-kind relatie kunnen onderhouden dan uitwonende ouders. De toegang die inwonende ouders tot hun kind hebben is dus groter dan voor ouders met co-ouderschap of uitwonende ouders. Hoe meer toegang je hebt tot je kind hoe beter de kwaliteit van de ouder-kind relatie wordt (Lamb, Sternberg & Thompson, 1997). Voor inwonende ouders betekent dit dus dat zij een betere kwaliteit ouder-kind relatie hebben dan uitwonende ouders als gevolg van meer toegang die zij hebben tot hun kind (Nielsen, 2011).

Een tweede aspect wat de kwaliteit van de ouder-kind relatie beïnvloedt, is 'gatekeeping' gedrag van de inwonende ouder (Allen & Hawkins, 1999). Dit betekent dat de inwonende ouder als een 'poortwachter' optreedt bij de opvoeding van de kinderen. Inwonende ouders vertonen dit gedrag omdat ze ervan overtuigd zijn dat de uitwonende ouder niet goed voor het kind kan zorgen of dat ze onrealistisch hoge standaarden voor het opvoeden van kinderen in hun hoofd hebben (Allen & Hawkins, 1999; Fagan & Barnett, 2003; Schoppe-Sullivan, Brown, Cannon, Mangelsdorf & Sokolowski, 2008). Hierdoor wordt de uitwonende ouder tegengewerkt om gelijkwaardig te participeren met de kinderen (Allen & Hawkins, 1999). Doordat de uitwonende ouder zo minder de mogelijkheid heeft om te participeren in de opvoeding van het kind en beperkt is in het (face to face) contact met het kind, is de kwaliteit

van de ouder-kind relatie waarschijnlijk ook minder goed. Bij ouders met co-ouderschap zal het ‘gatekeeping’ gedrag minder optreden. Dit komt doordat ouders die voor co-ouderschap hebben gekozen wensen dat het kind een goede relatie heeft met beide ouders (Feinberg, 2003). Hierdoor zullen zij de andere ouder niet hinderen in het contact met het kind. Gebaseerd op de hierboven genoemde argumenten luidt de Hypothese als volgt:

Inwonende ouders hebben de sterkste ouder-kind relatie, gevolgd door ouders in co-ouderschap, en daarna uitwonende ouders.

Opleidingsniveau ouder

In deze studie wordt ook onderzocht in hoeverre het effect van verblijfsarrangementen op de kwaliteit van de ouder-kind relatie wordt beïnvloed door het opleidingsniveau van de ouders. Uit onderzoek blijkt dat hoogopgeleide ouders meer tijd spenderen met hun kinderen dan laagopgeleide ouders (Gauthier, Smeeding & Furstenberg, 2001; Hill & Stafford, 1980; Leibowitz, 1977; Guryan, Hurst & Kearney, 2008). Hoogopgeleide ouders die inwonend zijn of aan co-ouderschap doen, kunnen veel tijd spenderen met het kind ten opzichte van uitwonende ouders. Hoogopgeleide ouders zullen ook veel tijd spenderen met het kind, omdat zij zich bewust zijn van het feit dat het spenderen van tijd met het kind een positief effect heeft op het ontwikkelen van het sociaal en menselijk kapitaal van het kind. Doordat hoogopgeleide ouders hierdoor veel tijd met het kind besteden zal de kwaliteit van de ouder-kind relatie beter worden (Arendell, 2001; Coleman, 1988; Daly, 2001; Kitterod, 2002). Hoogopgeleide ouders die uitwonend zijn hebben minder toegang tot het kind ten opzichte van inwonende ouders en ouders met co-ouderschap. Toch zullen zij proberen zoveel mogelijk tijd met het kind te besteden omdat zij zich bewust zijn van de positieve effecten die hieruit zullen volgen. Laagopgeleide ouders die inwonend zijn of aan co-ouderschap doen zullen een sterke relatie hebben met hun kind, omdat ze bij elkaar in huis wonen en hierdoor veel tijd met elkaar kunnen doorbrengen. Laagopgeleide ouders die uitwonend zijn zullen zich minder bewust zijn van het feit dat het belangrijk is om tijd met je kind te spenderen, om zo de kwaliteit van de ouder-kind relatie te onderhouden. Hierdoor zullen zij zich hier minder voor inspannen en zal de kwaliteit van de ouder-kind relatie minder zijn. Daarom is de verwachting dat de ouder-kind relatie van laagopgeleide ouders meer zal variëren tussen de verschillende verblijfsarrangementen dan de relatie van de hoogopgeleide ouders. Gebaseerd op de hierboven genoemde argumenten luidt de Hypothese als volgt:

De effecten van verblijfsarrangementen op de ouder-kind relatie zijn sterker voor laagopgeleiden dan voor hoogopgeleiden.

Geslacht ouder

Ook wordt er in deze studie onderzocht in hoeverre het effect van verblijfsarrangementen op de kwaliteit van de ouder-kind relatie wordt beïnvloed door geslacht van de ouder. Vanaf de jaren '60 is er onderzoek gedaan naar de traditionele gender ideologieën, waar de mannen als kostwinnaars werden gezien en de vrouwen als huisvrouwen die de zorgtaken voor de kinderen op zich namen (Davis & Greenstein, 2009). Deze traditionele gender ideologieën zijn enigszins verschoven de afgelopen jaren (Thornton, 1989), maar alsnog heersen de normen en waarden in de maatschappij dat de moeder de verantwoordelijkheid voor de kinderen draagt en de vader de verantwoordelijkheid voor betaald werk (Amoto & Booth, 1995). Deze normen en waarden die heersen in de maatschappij zorgen dat er een druk op moeders wordt gelegd dat zij zorg moeten dragen voor hun kinderen. Door deze heersende normen en waarden geldt deze druk voor de vader minder (Chesler, 1986). Inwonende moeders en moeders met co-ouderschap hebben veel toegang tot het kind en kunnen hierdoor de verantwoordelijke taak voor de kinderen makkelijk vervullen. Wanneer de moeder de uitwonende ouder is, wordt alsnog vanuit de maatschappij verwacht dat zij de verantwoordelijkheid voor de kinderen draagt. Hoewel de toegang tot het kind beperkter is voor uitwonende moeders dan voor inwonende moeders en co-ouderschap moeders, kunnen die heersende normen en waarden uit de maatschappij ervoor zorgen dat dat uitwonende moeders hiervoor compenseren door een zo sterk mogelijke ouder-kind relatie te blijven onderhouden (Seltzer, 1994). Vaders met co-ouderschap, en inwonende vaders nog meer, zullen een sterke relatie hebben met hun kind, omdat zij in hetzelfde huis wonen en hierdoor veel tijd met elkaar kunnen doorbrengen. Vanuit de maatschappij wordt van vaders verwacht dat zij de rol van kostwinnaar vervullen. Daarom zullen uitwonende vaders minder de druk voelen dan uitwonende moeders om een sterke ouder-kind relatie te onderhouden (Greif, 1997; Lund, 1987). Hieruit volgt de verwachting dat de ouder-kind relatie van vaders meer zal variëren tussen de verschillende verblijfsarrangementen dan de relatie die moeders met hun kind hebben. Gebaseerd op de hierboven genoemde argumenten luidt de Hypothese als volgt:

De effecten van verblijfsarrangementen op de ouder-kind relatie zijn sterker voor vaders dan voor moeders.

Methode

Data

De data die gebruikt zijn voor dit onderzoek, zijn afkomstig van de eerste Wave van de Nederlandse Families in Nederland (NFN; Poortman, Van der Lippe, & Boele-Woelki, 2014). De NFN heeft een sample samengesteld die bestaat uit heteroseksuele ouders met minderjarige kinderen die hun relatie in 2010 beëindigd hebben. Deze data zijn verzameld door de Universiteit Utrecht in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek. De eerste Wave vond plaats tussen 2012 en 2014. Beide ex-partners zijn gevraagd een online enquête in te vullen. In totaal hebben uit 44% van de huishoudens beide partners mee gedaan aan het onderzoek. De respons op individueel niveau was 39% en op huishoudensniveau 58%, met in totaal 4481 participerende ouders. Deze respons is vergelijkbaar met andere Nederlandse familieonderzoeken. De respons is relatief hoog omdat er gebruik is gemaakt van een online vragenlijst en de doelgroep moeilijk te bereiken kan zijn doordat het om een kwetsbare groep gaat die recent gescheiden is en hierdoor minder bereid zijn mee te werken (Poortman et al., 2014).

In dit sample zijn mannen, mensen met een niet Westerse achtergrond, mensen met een relatief laag inkomen, mensen in de bijstand, koppels die samenwonen en jongeren ondervertegenwoordigd. Ouders hebben vragen beantwoord over één bepaald kind. De ouders met meerdere kinderen waarvan tenminste één kind 10 jaar of ouder is, werd gevraagd om de vragen te baseren op hun jongste kind van 10 jaar of ouder. De ouders met meerdere kinderen waarvan alle kinderen jonger dan 10 jaar zijn, werd gevraagd om de vragen op hun oudste kind onder de 10 te baseren.

Om tot het correcte sample te komen waar de analyses op uitgevoerd kunnen worden, zijn er eerst selecties uitgevoerd. Allereerst zijn de respondenten uitgesloten die niet tot de doelgroep behoren. Hiertoe behoren homoseksuele stellen ($n = 14$, 0,31%). Vervolgens zijn ouders met kinderen jonger dan 4 jaar en kinderen van 18 jaar en ouder eruit gehaald ($n = 320$, 7,2%) omdat ervan uit wordt gegaan dat de ouder-kind relatie onder een leeftijd van 4 van het kind nog niet goed te meten is. Kinderen van 18 jaar of ouder zijn eruit gehaald omdat dit onderzoek geïnteresseerd is in de ouder-kind relatie van minderjarige kinderen. Vervolgens zijn de respondenten met een ander verblijfarrangement dan inwonend, uitwonend of co-ouderschap uitgesloten ($n = 76$, 1,9%), omdat er onderzoek wordt gedaan naar deze drie typen verblijfsarrangementen. Vervolgens zijn de respondenten die geen geldige score hadden op de afhankelijke variabele eruit gehaald ($n = 14$, 0,3%). Verder waren het aantal missende waarden op de overige variabelen laag (0% - 0,42%). De missende waarden bij deze variabelen zijn

verwijderd door middel van listwise deletion. Het uiteindelijke aantal respondenten dat mee wordt genomen in dit onderzoek zijn 3893 respondenten uit 3031 huishoudens.

Afhankelijke variabele

De kwaliteit van de ouder-kind relatie is gemeten door aan de respondenten te vragen: ‘Hoe zou u uw relatie met dit kind omschrijven, op een schaal van 1 tot 10?’. Hierin staat 1 voor heel slecht en 10 voor absoluut perfect. Een hogere score op de schaal betekent dat de kwaliteit van de ouder-kind relatie beter is beoordeeld door de ouder.

Onafhankelijke variabele

Het type verblijfsarrangement is gemeten door aan de respondent te vragen: ‘Bij wie woont dit kind nu het grootste deel van de tijd?’. De antwoordmogelijkheden waren 1 = bij mij, 2 = bij ex-partner, 3 = bij allebei (ongeveer) evenveel en 4 = anders, namelijk. De vierde antwoordcategorie is niet meegenomen binnen dit onderzoek, omdat er gefocust wordt op inwonende, uitwonende en co-ouderschap ouders. Om analyses uit te kunnen voeren zijn hier drie dummie variabelen van gemaakt. Inwonend (0 = uitwonend/co-ouderschap, 1 = inwonend), Uitwonend (0 = inwonend/co-ouderschap, 1 = uitwonend) en co-ouderschap (0 = inwonend/uitwonend, 1 = co-ouderschap).

Interactie variabelen

Het opleidingsniveau van de ouders is gemeten aan de hand van de volgende vraag: ‘Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?’. Hierin had de respondent 10 antwoordmogelijkheden. De antwoordmogelijkheden zijn gerangschikt van 1 = lagere school niet afgemaakt, tot 10 = postacademisch.

De tweede interactie variabele die wordt meegenomen in dit onderzoek is geslacht van de ouder. Geslacht is gecodeerd als 0 = man en 1 = vrouw.

Controle variabelen

Om een spurieuze relatie te voorkomen tussen verblijfsarrangementen en de ouder-kind relatie, zijn de variabelen die mogelijk geassocieerd zijn met selectie in een bepaald verblijfsarrangement meegenomen. Daarnaast wordt er gecontroleerd voor sociaal-demografische kenmerken.

De eerste variabele die mogelijk geassocieerd is met selectie in een bepaald verblijfsarrangement is het relatietype dat de respondent had met zijn/haar ex-partner. Dit is

gemeten door aan de respondent te vragen: ‘Was u met uw ex-partner getrouwd, had u uw partnerschap laten registreren of woonde u samen?’. De antwoordmogelijkheden waren 1 = getrouwd, 2 = geregistreerd partnerschap, 3 = samenwonen. Vervolgens zijn de categorieën getrouwd en geregistreerd partnerschap samengevoegd omdat dat in de praktijk heel erg op elkaar lijkt. Om de analyses te kunnen uitvoeren is hier vervolgens een dummie variabele van gemaakt (0 = getrouwd/geregistreerd partnerschap, 1 = samenwonen). De tweede variabele die geassocieerd kan zijn met selecties in een bepaald verblijfsarrangement is het aantal uren dat de respondent per week werkt. Deze variabele is aan de hand van twee vragen gemeten. Eerst werd de respondent gevraagd of hij/zij op dat moment betaalde arbeid verrichtte. Wanneer de respondent ‘ja’ antwoordde op deze vraag, werd vervolgens gevraagd ‘hoeveel uur werkt u per week volgens uw contract?’ Om uitschieters te voorkomen is de hoge waarde van 145 uur werk per week om gecodeerd naar 80 uur werk per week. De laatste variabele die mogelijk geassocieerd is met selectie in een bepaald verblijfsarrangement is de hoeveelheid van conflicten tijdens het huwelijk met de ex-partner. Deze variabele is gemeten door aan de respondent te vragen ‘Hoe vaak kwamen de volgende dingen voor tussen u en uw ex-partner in het laatste jaar voor de scheiding?’ Hier werden de volgende 5 situaties geschetst: dat er spanningen of meningsverschillen waren tussen u en uw ex, dat er felle discussies waren tussen u en uw ex, dat de een de ander sterke verwijten maakte, dat u een tijd niet met elkaar wilde praten en dat ruzies uit de hand liepen. De respondent kon bij iedere situatie kiezen uit 4 antwoordmogelijkheden: 1 = niet, 2 = soms, 3 = regelmatig en 4 = vaak. Vervolgens zijn alle vijf deze situaties bij elkaar opgeteld en is hier het gemiddelde van genomen voor deze variabele.

De sociaal-demografische kenmerken waarvoor er wordt gecontroleerd zijn het aantal kinderen dat de respondent heeft of heeft geadopteerd met ex-partner, de leeftijd van de respondent gemeten in jaren op 1 januari 2012, de leeftijd van het kind gemeten in jaren op 1 januari 2012 en het geslacht van het kind (0 = jongen, 1=meisje). De beschrijvende statistieken van de variabelen zijn te zien in Tabel 1 op het totale sample en voor vaders en moeders apart.

Tabel 1. *Range, mean en standaard deviaties van de variabelen*

<i>Variabele</i>	<i>Totale sample</i>			<i>Man</i>		<i>Vrouw</i>	
	<i>Range</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Ouder-kind relatie	1-10	8.26	1.31	8.07	1.52	8.40	1.11
Verblijfsarrangement							
Inwonend	0-1	0.44	-	0.07	-	0.72	-
Uitwonend	0-1	0.28	-	0.60	-	0.04	-
Co-ouderschap	0-1	0.28	-	0.33	-	0.24	-
Opleidingsniveau ouder	1-10	6.59	1.92	6.62	2.01	6.56	1.85
Geslacht ouder							
Man	0-1	0.42	-	-	-	-	-
Vrouw	0-1	0.58	-	-	-	-	-
Relatietype ex-partner							
Getrouwd/ geregistreerd partnerschap	0-1	0.77	-	0.79	-	0.75	-
Samenwonen	0-1	0.24	-	0.21	-	0.25	-
Uren werk ouder	0-80	27.74	14.50	34.89	13.69	22.51	12.73
Aantal kinderen	1-10	1.95	0.80	1.97	0.79	1.93	0.81
Leeftijd ouder	21-69	42.55	6.69	44.46	6.69	41.12	6.36
Leeftijd kind	4-17	10.46	3.55	10.55	3.48	10.37	3.60
Geslacht kind							
Jongen	0-1	0.52	-	0.53	-	0.51	-
Meisje	0-1	0.48	-	0.47	-	0.49	-
Conflict tijdens huwelijk	1-4	2.37	0.81	2.25	0.75	2.45	0.85

Bron. Nederlandse families in Nederland, 2012-2014.

Noot: De standaard deviatie is niet vermeld voor dichotome variabelen. Voor nominale variabelen is de proportie in plaats van het gemiddelde vermeld.

Analyse

Tabel 2 laat de resultaten van de multipele lineaire regressie analyses zien over de invloed van verblijfsarrangementen op de ouder-kind relatie. Er wordt gecontroleerd voor clusters in de analyses omdat er ex-partners in de dataset zitten (n = 1724; 44,3%). Model 1 bevat verblijfsarrangementen en de controle variabelen, en dit model toetst in hoeverre verblijfsarrangementen invloed hebben op de ouder-kind relatie. In Model 2 wordt de interactie tussen opleidingsniveau van de ouder en verblijfsarrangementen toegevoegd aan het model. Hiermee wordt getoetst of de effecten van verblijfsarrangementen op de ouder-kind relatie

sterker zijn voor lager opgeleiden dan voor hoger opgeleiden. Er wordt een Wald Toets uitgevoerd om te toetsen of de interacties de verklaaringskracht van het model verbeteren. In Model 3 is de interactie tussen geslacht en verblijfsarrangementen meegenomen in het model. Hiermee wordt getoetst of de effecten van verblijfsarrangementen op de ouder-kind relatie sterker zijn voor vaders dan voor moeders. Ook voor Model 3 wordt de Wald Toets uitgevoerd.

Resultaten

Model 1 laat zien dat uitwonend zijn als ouder een significant negatief effect heeft op de kwaliteit van de ouder-kind relatie ten opzichte van inwonende ouders. Dit betekent dat uitwonende ouders een lagere kwaliteit ouder-kind relatie hebben vergeleken met inwonende ouders. Ouders met co-ouderschap ten opzichte van inwonende ouders hebben geen significant effect. Dit houdt in dat tussen ouders met co-ouderschap en inwonende ouders geen verschil zit in de kwaliteit van de ouder-kind relatie. Additionele analyses met co-ouderschap als referentie categorie laten zien dat uitwonende ouders ten opzichte van ouders met co-ouderschap een significant negatief effect heeft op de kwaliteit van de ouder-kind relatie ($b = -0.72$; $p = .000$). Dit suggereert dat uitwonende ouders een lagere kwaliteit ouder-kind relatie hebben dan ouders met co-ouderschap.

De controle variabelen in Model 1 laten zien dat de mate van conflict die de ouder heeft gehad met zijn/haar ex-partner een significant negatief effect heeft op de ouder-kind relatie ($b = -0.14$; $p = .000$). Dit betekent dat hoe meer conflict de ouder heeft gehad met de ex-partner, hoe lager de kwaliteit van de ouder-kind relatie. De tweede controle variabele die een effect heeft op de kwaliteit van de ouder-kind is het aantal kinderen dat de ouder heeft. Deze variabele heeft een significant negatief effect op de kwaliteit van de ouder-kind relatie ($b = -0.09$; $p = .001$). Dit betekent dat hoe meer kinderen de ouder heeft, hoe lager de kwaliteit van de ouder-kind relatie is. De leeftijd van het kind heeft ook een significant negatief effect op de kwaliteit van de ouder-kind relatie ($b = -0.07$; $p = .000$). Dat wil zeggen dat hoe ouder het kind is, hoe lager de kwaliteit van de ouder-kind relatie. De overige variabelen; geslacht ouder, opleidingsniveau ouder, relatietype met ex-partner, aantal uren werk, geslacht kind en leeftijd ouder hebben geen effect op de kwaliteit van de ouder-kind relatie.

In Model 2 is de interactie tussen verblijfsarrangementen en opleidingsniveau van de ouder getoetst. De Wald toets is niet significant ($\chi^2(2) = 0.56$; $p = .569$), dus de interactie tussen verblijfsarrangementen en opleidingsniveau van de ouder verbetert de verklaaringskracht van het model niet. Dit suggereert dat er geen opleidingsniveau verschillen zijn in het effect van opleidingsniveau van de ouder op de kwaliteit van de ouder-kind relatie.

In Model 3 is de interactie tussen verblijfsarrangementen en geslacht getoetst. Bij deze interactie is de Wald toets significant ($\chi^2(2) = 4.78; p = .009$), dus dat houdt in dat deze interactie tussen verblijfsarrangementen en geslacht de verklaringskracht van het model verbetert. Uit de resultaten blijkt dat uitwonende vaders een significant negatief effect hebben op de ouder-kind relatie ten opzichte van inwonende vaders ($b = -0.49; p = .000$). Dit betekent dat uitwonende vaders een slechtere kwaliteit ouder-kind relatie hebben dan inwonende vaders. Vaders met co-ouderschap verschillen niet in de kwaliteit van de ouder-kind relatie ten opzichte van inwonende vaders ($b = 0.13; p = .208$). Additionele analyses met co-ouderschap als referentie categorie laten zien dat uitwonende vaders een significant negatief effect op de ouder-kind relatie hebben ten opzichte van vaders met co-ouderschap ($b = -0.62; p = .000$). Hieruit blijkt dat uitwonende vaders een slechtere kwaliteit ouder-kind relatie hebben dan vaders met co-ouderschap. Uit de interacties blijkt dat moeders met co-ouderschap niet in de kwaliteit van de ouder-kind relatie verschillen ten opzichte van vaders met co-ouderschap ($b = -0.09; p = .447$). Uitwonende moeders hebben een significant negatief effect op de kwaliteit van de ouder-kind relatie ten opzichte van uitwonende vaders ($b = -.804; p = .002$). Dit betekent dat uitwonende moeders een negatiever effect hebben op de kwaliteit van de ouder-kind relatie dan uitwonende vaders. Additionele analyses met vrouwen als referentie categorie laten zien dat uitwonende moeders een significant negatief effect op de kwaliteit van de ouder-kind relatie hebben ten opzichte van inwonende moeders ($b = -0.73; p = .000$). Dit wil zeggen dat uitwonende moeders een slechtere kwaliteit ouder-kind relatie hebben dan inwonende moeders. Moeders met co-ouderschap verschillen niet in de kwaliteit van de ouder-kind relatie ten opzichte van inwonende moeders ($b = 0.00; p = .994$). Additionele analyses met co-ouderschap als referentie categorie laten zien dat uitwonende moeders een significant negatief effect op de ouder-kind relatie hebben ten opzichte van moeders met co-ouderschap ($b = -0.73; p = .000$). Dit houdt in dat uitwonende moeders een slechtere ouder-kind relatie hebben dan moeders met co-ouderschap.

Tabel 2. Lineaire regressie analyses voor variabelen die de ouder-kind relatie voorspellen

Variabelen	Model		
	1	2	3
Verblijfsarrangement (ref. inwonend)			
<i>Co-ouderschap</i>	0.00 ^a (0.05)	0.15 ^a (0.15)	0.13 ^a (0.10)
<i>Uitwonend</i>	-0.73*** (0.08)	-0.65** (0.22)	-0.49*** (0.11)
Geslacht ouder (ref. man)	-0.06 (0.06)	-0.06 (0.06)	0.14 (0.10)
Opleidingsniveau ouder	-0.01 (0.01)	0.00 (0.01)	-0.01 (0.01)
Relatietype met ex-partner (ref. getrouwd)	0.05 (0.04)	0.05 (0.04)	0.06 (0.04)
Conflict met ex-partner	-0.14*** (0.03)	-0.14*** (0.03)	-0.14*** (0.03)
Aantal uren werk	0.00 (0.00)	0.00 (0.00)	0.00 (0.00)
Aantal kinderen	-0.09** (0.03)	-0.09** (0.03)	-0.09** (0.03)
Geslacht kind (ref. jongen)	-0.01 (0.04)	-0.01 (0.04)	-0.01 (0.04)
Leeftijd ouder	0.00 (0.00)	0.00 (0.00)	0.00 (0.00)
Leeftijd kind	-0.07*** (0.01)	-0.07*** (0.01)	-0.06*** (0.01)
Co-ouderschap * opleidingsniveau		-0.02 (0.02)	
Uitwonend * opleidingsniveau		-0.01 (0.03)	
Co-ouderschap * Geslacht (ref. man)			-0.09 (0.11)
Uitwonend * Geslacht (ref. man)			-0.80** (0.26)
R ²	0.11	0.11	0.11
Constant	8.89	9.56	9.40

Bron. Nederlandse families in Nederland, 2012-2014.

Noot: Ref = referentie. *p<.05, **p<.01, ***p<.001.

a = Het verschil tussen co-ouderschap en uitwonend is significant (tweezijdig p < .001).

Conclusie en discussie

De onderzoeksvragen die in dit onderzoek centraal stonden waren de vragen wat het effect van verblijfsarrangementen (inwonend, uitwonend, co-ouderschap) op de kwaliteit van de ouder-kind relatie is en in hoeverre die relatie wordt beïnvloed door opleidingsniveau en geslacht van de ouder. Dit is relevant om te onderzoeken omdat een goede kwaliteit ouder-kind relatie gunstig is voor de sociaal-emotionele vaardigheden, cognitief functioneren en gezondheid van het kind (Ranson & Urichuk, 2008; Carr & Springer, 2010). Daarnaast heeft het een positief effect op de schoolresultaten van het kind (Lopez Turley, Desmond & Bruch, 2010). De afgelopen decennia is er een stijging in echtscheidingen in de Westerse landen. In gescheiden gezinnen is een sterke ouder-kind relatie minder vanzelfsprekend omdat het kind het grootste deel van de tijd bij één ouder woont, of bij beide ouders ongeveer evenveel. De ouderlijke rol is dus meer ambigu in gescheiden gezinnen en afhankelijk van het type verblijfsarrangement. Daarnaast is het interessant omdat het type verblijfsarrangement co-ouderschap wordt meegenomen in dit onderzoek. De afgelopen jaren is co-ouderschap hard gestegen in de Westerse landen, echter is het in de bestaande literatuur nog onderbelicht gebleven. Het is daarom van belang om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de ouder-kind relatie in dit type verblijfsarrangement. Ook wordt er onderzocht hoe opleidingsniveau en geslacht hier een modererende rol in spelen. Dit is interessant om te onderzoeken omdat eerder onderzoek voornamelijk keek naar vaders en moeders in een beperkt aantal gezinsstructuren. Ook bleef in eerder onderzoek de rol van opleidingsniveau van de ouders onderbelicht.

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn er drie hypothesen opgesteld. Uit de resultaten kan allereerst geconcludeerd worden dat de eerste hypothese gedeeltelijk wordt bevestigd. Het deel van de hypothese wat bevestigd wordt door de resultaten is dat inwonende ouders en ouders met co-ouderschap een betere kwaliteit ouder-kind relatie hebben dan uitwonende ouders. Dat inwonende ouders een betere kwaliteit ouder-kind relatie hebben dan uitwonende ouders klopt met eerder onderzoek (Lye, Klepinger, Hyle & Nelson, 1995; Amato & Booth, 1991; Aquilino, 1994;). Doordat inwonende ouders meer toegang hebben tot het kind dan uitwonende ouders kunnen zij meer tijd spenderen met het kind wat leidt tot een betere kwaliteit ouder-kind relatie. Ook ouders met co-ouderschap hebben meer toegang tot het kind dan uitwonende ouders wat zal zorgen voor een betere kwaliteit van de ouder-kind relatie ten opzichte van uitwonende ouders. Daarnaast hebben uitwonende ouders last van ‘gatekeeping’ gedrag van de inwonende ouder wat hen kan belemmeren in de tijd die zij met het kind kunnen doorbrengen. Ouders met co-ouderschap zullen van het ‘gatekeeping’ gedrag minder last hebben dan uitwonende ouders omdat bij co-ouderschap beide ouders graag willen dat het kind

met beide ouders ongeveer evenveel contact heeft en hierdoor een goede band kan ontwikkelen en behouden. Het deel van de hypothese wat niet wordt bevestigd door de resultaten is dat inwonende ouders een betere kwaliteit ouder-kind relatie hebben dan ouders met co-ouderschap. Een alternatieve verklaring hiervoor is dat het niet om het totaal aantal uren gaat wat een ouder met het kind besteedt, maar dat de kwaliteit van de tijd die een ouder met het kind besteedt de ouder-kind relatie het meest beïnvloedt (Buchanan, Maccoby & Dornbusch, 1996; Furstenberg, Morgan, Allison, 1987). Het is hierbij het belangrijkste dat ouders ‘normale’ tijd met het kind besteden, zoals samen koken, klaar maken voor school, het samen maken van huiswerk etc. (Lamb, Sternberg & Thompson, 1997). Doordat inwonende ouders meer kwantitatieve tijd besteden met het kind, is het dus niet meteen het geval dat de relatie met het kind hierdoor beter is dan de relatie die ouders met co-ouderschap met het kind hebben. Er zit geen verschil tussen inwonende ouders en ouders met co-ouderschap doordat ze kwalitatief dezelfde tijd met het kind besteden.

Bevindingen lieten verder zien dat er geen opleidingsverschillen zijn in het effect van verblijfsarrangementen. De tweede Hypothese wordt dus niet bevestigd door de resultaten. Een alternatieve verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat hoog opgeleiden ouders vaak een drukke baan hebben (Cohen & Bianchi, 1999; Cotter, Hermsen & England 2008; Cotter, Hermsen & Vanneman, 2004). Hoogopgeleide uitwonende ouders willen wel investeren in de ouder-kind relatie met het kind, maar hebben hier weinig tijd voor door een drukke baan. Hierdoor hebben hoogopgeleide uitwonende ouders net als laagopgeleide uitwonende ouders een minder goede kwaliteit ouder-kind relatie dan inwonende ouders.

Uit de resultaten blijkt verder dat er geslachtsverschillen zijn in het effect van verblijfsarrangementen. Echter zijn de geslachtsverschillen die uit de bevindingen naar voren komen tegen de verwachtingen in. De derde Hypothese stelde dat de effecten van verblijfsarrangementen sterker zijn voor vaders dan voor moeders. Uit de resultaten blijkt dat moeders met co-ouderschap niet in de kwaliteit van de ouder-kind relatie verschillen ten opzichte van vaders met co-ouderschap. Maar daarnaast blijkt ook dat uitwonende moeders wel in de kwaliteit van de ouder-kind relatie verschillen ten opzichte van uitwonende vaders. Uitwonende moeders hebben dus een slechtere kwaliteit ouder-kind relatie dan uitwonende vaders. Een alternatieve verklaring hiervoor kan zijn dat wanneer de moeder de uitwonende ouder is, dit vaak het gevolg is van financiële, emotionele en/of psychische problemen die zij heeft (Greif, 1997; Arditti & Madden-Derdrich, 1993; Herreras 1995; Paskowicz, 1982). Voor vaders hoeven deze problemen helemaal niet te spelen om een uitwonende vader te worden.

Hierdoor is het lastig om als uitwonende moeder een goede kwaliteit ouder-kind relatie te blijven onderhouden ten opzichte van uitwonende vaders.

Ondanks de inzichten van dit onderzoek zijn er ook wat beperkingen. Allereerst wordt de afhankelijke variabele in dit onderzoek gemeten aan de hand van de vraag; 'Hoe zou u uw relatie met dit kind omschrijven, op een schaal van 1 tot 10?'. Deze vraag is echter voor elk individu heel anders te interpreteren, waardoor het onderzoek heel erg gebaseerd is op een subjectieve meting. Daarnaast wordt de afhankelijke variabele te breed gemeten omdat de resultaten worden gebaseerd op één vraag. Het is namelijk niet duidelijk wat ouders verstaan onder een goede kwaliteit ouder-kind relatie. Een ouder kan vinden dat er sprake is van een goede kwaliteit ouder-kind relatie wanneer hij/zij een streng ouder figuur is, echter zullen andere ouders spreken van een goede ouder-kind relatie wanneer zij als 'vrienden' aanvoelen voor elkaar. Toekomstig onderzoek zou deze vraag beter kunnen opdelen in verschillende deelvragen waar allemaal verschillende aspecten van de kwaliteit van de ouder-kind relatie in naar voren komen, zoals betrokkenheid, autonomie, emotionele en sociale support, grenzen stellen en communicatie met en/of van de ouder (Gerard, 1994). Hierdoor wordt het duidelijker waar de resultaten precies op gebaseerd zijn. Daarnaast wordt in dit onderzoek de ouder-kind relatie alleen gemeten vanuit de ouders hun perspectief. Toekomstig onderzoek zou de ouder-kind relatie zowel vanuit de ouders als vanuit het kind zijn perspectief kunnen meten. Hierdoor komt er een completer beeld van de kwaliteit van de ouder-kind relatie.

Ten derde is de sample van dit onderzoek gebaseerd op recent gescheiden ouders. Dit kan invloed hebben gehad op de antwoorden die ouders hebben gegeven op bepaalde vragen die op dit moment nog heel gevoelig liggen. Hierdoor zijn de resultaten minder generaliseerbaar op langere termijn, omdat hun attitude ten opzichte van bepaalde onderwerpen weer zal veranderen wanneer de ouders langer gescheiden zullen zijn.

Dit onderzoek heeft laten zien dat verblijfsarrangementen relevant blijken te zijn voor de kwaliteit van de ouder-kind relatie. Inwonende ouders hebben de beste kwaliteit ouder-kind relatie, gevolgd door ouders met co-ouderschap, en daarna uitwonende ouders. De stijging van co-ouderschap in Westerse landen de afgelopen jaren is dus zeer relevant. Want dit zal als gevolg met zich meebrengen dat er betere kwaliteit ouder-kind relaties zijn in deze landen. Hiernaast hebben de bevindingen laten zien dat er geslachtsverschillen zijn in het effect van verblijfsarrangementen. Uitwonende moeders blijken wel in de kwaliteit van de ouder-kind relatie verschillen ten opzichte van uitwonende vaders. Uit de resultaten blijkt dat uitwonende moeders een negatiever effect hebben op de kwaliteit van de ouder-kind relatie dan uitwonende vaders.

Literatuur

- Allen, S. M., & Hawkins, A. J. (1999). Maternal gatekeeping: Mothers' beliefs and behaviors that inhibit greater father involvement in family work. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 199–212.
- Amato, P. R., & Booth, A. (1991). Consequences of parental divorce and marital unhappiness for adult well-being. *Social forces*, 69(3), 895-914.
- Amato, P. R., & Booth, A. (1995). Changes in gender role attitudes and perceived marital quality. *American sociological review*, 58-66.
- Amato, P. R., & Booth, A. (1996). A prospective study of divorce and parent-child relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 356-365.
- Amato, P., & Dorius, C. (2010). Non-resident Fathers and their Children. *The role of the father in child development*. New York Wiley, 177-193.
- Amato, P. R., Meyers, C. E., & Emery, R. E. (2009). Changes in nonresident father-child contact from 1976 to 2002. *Family Relations*, 58(1), 41-53.
- Ambert, A. M. (1984). Longitudinal changes in children's behavior toward custodial parents. *Journal of Marriage and the Family*, 463-467.
- Aquilino, W. S. (1994). Impact of childhood family disruption on young adults' relationships with parents. *Journal of Marriage and the Family*, 295-313.
- Arditti, J. A. (1992). Differences between fathers with joint custody and noncustodial fathers. *American Journal of Orthopsychiatry*, 62(2), 186-195.
- Arditti, J. A. (1995). Noncustodial parents: Emergent issues of diversity and process. *Single parent families: Diversity, myths and realities*, 283-304.
- Arditti, J. A., & Madden-Derdich, D. A. (1993). Noncustodial mothers: Developing strategies of support. *Family Relations*, 305-314.
- Arendell, T. (2001). The new care work of middle class mothers: Managing childrearing, employment, and time. *Minding the time in family experience: Emerging perspectives and issues*, 3, 163-204.
- Bender, W. B. (1994). Joint custody: The option of choice. *Journal of Divorce & Remarriage*, 21(3/4), 115–130.
- Buchanan, C. M., Maccoby, E. E., & Dornbusch, S. M. (1996). *Adolescents after divorce*. Harvard University Press.
- Carr, D., & Springer, K. W. (2010). Advances in families and health research in the 21st century. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 743-761.
- CBS Statline. (2018). *Huwelijksontbindingen; door echtscheiding en door overlijden*.

<https://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37425ned&D1=3-9&D2=a&STB=G1,T&VW=T>.

- Chesler, P. (1986). *Mothers on trial: The battle for children and custody*. Chicago Review Press.
- Cohen, P. N., & Bianchi, S. M. (1999). Marriage, children, and women's employment: What do we know. *Monthly Lab. Rev.*, 122, 22.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American journal of sociology*, 94, S95-S120.
- Cotter, D., England, P., & Hermsen, J. (2008). Moms and Jobs: Trends in Mothers' Employment and Which Mothers Stay Home.
- Cotter, D. A., Hermsen, J. M., & Vanneman, R. (2004). *Gender inequality at work*. New York: Russell Sage Foundation.
- Daly, K. J. (2001). Deconstructing family time: From ideology to lived experience. *Journal of marriage and family*, 63(2), 283-294.
- Davis, S. N., & Greenstein, T. N. (2009). Gender ideology: Components, predictors, and consequences. *Annual review of Sociology*, 35, 87-105.
- Fagan, J., & Barnett, M. (2003). The relationship between maternal gatekeeping, paternal competence, mothers' attitudes about the father role, and father involvement. *Journal of family issues*, 24(8), 1020-1043.
- Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting: Science and Practice*, 3(2), 95-131.
- Fine, M. A., Moreland, J. R., & Schwebel, A. I. (1983). Long-term effects of divorce on parent-child relationships. *Developmental Psychology*, 19(5), 703.
- Furstenberg, Jr., Morgan, S. P., & Allison, P. D. (1987). Paternal participation and children's well-being after marital dissolution. *American Sociological Review*, 695-701.
- Gauthier, A. H., Smeeding, T., & Furstenberg, F. F. (2001). Do we invest less time in children? trends in parental time in Canada since the 1970s. *Calgary, Canada: University of Calgary, Canada*.
- Gerard, A. B. (1994). *Parent-child relationship inventory*. Los Angeles: Western psychological services.
- Greif, G. L. (1997). *Out of touch: When parents and children lose contact after divorce*. Oxford University Press on Demand.

- Greif, G. L. (1997). Working with noncustodial mothers. *Families in Society*, 78(1), 46-52.
- Guryan, J., Hurst, E., & Kearney, M. (2008). Parental education and parental time with children. *Journal of Economic perspectives*, 22(3), 23-46.
- Harvey, J. H., & Fine, M. A. (2010). *Children of divorce*. New York, NY: Routledge.
- Herreras, C. (1994). Noncustodial mothers following divorce. *Marriage & Family Review*, 20(1-2), 233-255.
- Hill, C. R., & Stafford, F. P. (1980). Parental care of children: Time diary estimates of quantity, predictability, and variety. *Journal of Human Resources*, 219-239.
- Johnston, J. R., Kline, M., & Tschann, J. M. (1989). Ongoing postdivorce conflict: Effects on children of joint custody and frequent access. *American journal of Orthopsychiatry*, 59(4), 576-592.
- Kielty, S. (2006). Similarities and differences in the experiences of non-resident mothers and non-resident fathers. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 20(1), 74-94.
- Kitterod, R. H. (2002). Mothers' housework and childcare: Growing similarities or stable inequalities?. *Acta Sociologica*, 45(2), 127-149.
- Lamb, M. E., Sternberg, K. J., & Thompson, R. A. (1997). The effects of divorce and custody arrangements on children's behavior, development, and adjustment. *Family Court Review*, 35(4), 393-404.
- Leibowitz, A. (1977). Parental inputs and children's achievement. *The Journal of Human Resources*, 12(2), 242-251.
- Lopez Turley, R. N., Desmond, M., & Bruch, S. K. (2010). Unanticipated Educational Consequences of a Positive Parent-Child Relationship. *Journal of Marriage and Family*, 72(5), 1377-1390.
- Lund, M. (1987). The non-custodial father: Common challenges in parenting after divorce. *Reassessing fatherhood*, 212-224.
- Lye, D. N., Klepinger, D. H., Hyle, P. D., & Nelson, A. (1995). Childhood living arrangements and adult children's relations with their parents. *Demography*, 32(2), 261-280.
- Mutran, E., & Reitzes, D. C. (1984). Intergenerational support activities and well-being among the elderly: A convergence of exchange and symbolic interaction perspectives. *American Sociological Review*, 117-130.
- Nagel, Y. (2006). *Co-ouderschap, het beste van twee ouders* [Co-parenting: The best parts of two parents]. Baarn, The Netherlands: Uitgeverij De Kern.
- Nielsen, L. (2011). Shared parenting after divorce: A review of shared residential parenting

- research. *Journal of Divorce & Remarriage*, 52(8), 586-609.
- Nord, C. W., & Zill, N. (1996). *Non-custodial parents' participation in their children's lives: Evidence from the Survey of Income and Program Participation (Vol. 2)*. Department of Health and Human Services.
- Paskowicz, P. (1984). *Absentee mothers*. Palgrave Macmillan.
- Poortman, A., Van der Lippe, T. & Boele-Woelki, K. (2014). *Codebook of the survey New Families in the Netherlands (NFN). First wave*. Utrecht: Utrecht University.
- Ranson, K. E., & Urichuk, L. J. (2008). The effect of parent–child attachment relationships on child biopsychosocial outcomes: a review. *Early Child Development and Care*, 178(2), 129-152.
- Richards, M., & Dyson, M. (1982). *Separation, divorce and the development of children: A review*. London: Department of Health and Social Security.
- Schoppe-Sullivan, S. J., Brown, G. L., Cannon, E. A., Mangelsdorf, S. C., & Sokolowski, M. S. (2008). Maternal gatekeeping, coparenting quality, and fathering behavior in families with infants. *Journal of Family Psychology*, 22(3), 389.
- Seltzer, J. A. (1994). Consequences of marital dissolution for children. *Annual review of sociology*, 20(1), 235-266.
- Spruijt, E., & Duindam, V. (2010). Joint physical custody in the Netherlands and the well being of children. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51, 65–82.
- Steinman, S. B., Zimmelman, S. E., & Knoblauch, T. M. (1985). A study of parents who sought joint custody following divorce: Who reaches agreement and sustains joint custody and who returns to court. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry*, 24(5), 554-562.
- Thornton, A. (1989). Changing attitudes toward family issues in the United States. *Journal of Marriage and the Family*, 873-893.
- Weitzman, L. J., & Dixon, R. B. (1979). Child custody awards: Legal standards and empirical patterns for child custody, support and visitation after divorce. *UCDL Rev.*, 12, 471.
- Quinn, W. H. (1983). Personal and family adjustment in later life. *Journal of marriage and the Family*, 45, 57-73.